

Наслідки недостатності фінансування для запровадження новітніх технологій у криміналістиці

Олексій Сова

завідувач відділу судової експертизи № 3 (м. Нікополь),
лабораторія судової експертизи (м. Кривий Ріг), Дніпропетровський
науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України,
м. Нікополь, Україна, e-mail: nik_vse3@ukr.net

Розглянуто питання основних наслідків недостатності фінансування для впровадження новітніх технологій у криміналістиці та можливі шляхи подолання цієї проблеми.

Ключові слова: криміналістика; фінансування; новітні технології; правоохоронні органи; правосуддя; міжнародна співпраця.

Impact of Insufficient Funding on the Adoption of New Technologies in Criminalistics

Oleksii Sova

The paper delves into the main consequences of insufficient funding for introducing state-of-the-art technologies in criminalistics and potential solutions to address this issue.

Keywords: criminalistics; financing; state-of-the-art technologies; law enforcement agencies; justice; international cooperation.

Криміналістика є однією з ключових галузей правоохоронної діяльності, покликаною забезпечити збирання, аналіз та інтерпретацію доказів для розкриття злочинів. Останніми десятиліттями технологічний прогрес зумовив значні зміни в методах роботи криміналістичних лабораторій. Інновації у таких сферах, як ДНК-аналіз, цифрова криміналістика, 3D-моделювання та використання штучного інтелекту (далі — ШІ), стали невід'ємною складовою сучасних розслідувань. Проте брак належного фінансування суттєво стримує можливості цих нововведень.

Одним із найбільш очевидних наслідків недостатнього фінансування є обмежений доступ до сучасного обладнання та технологій, що знижує загальну ефективність розслідувань. Наприклад, новітні системи ДНК-аналізу дають змогу швидше й точніше ідентифікувати злочинців за біологічними слідами. Однак у багатьох країнах правоохоронні органи до сьогодні послуговуються застарілими методами через брак ресурсів на оновлення обладнання або дотримання високих стандартів аналізу. Це призводить до проведення розслідування застарілими методами, які є менш точними та

потребують більше часу, унаслідок чого правоохоронні органи стикаються з уповільненням розкриття злочинів, що підриває довіру до системи правосуддя.

Окрім того, швидкість і точність криміналістичних аналізів мають важливе значення для запобігання рецидивам злочинців. Якщо криміналістичні підрозділи не забезпечать оперативного аналізу доказів, це надасть злочинцеві більше часу для скоєння нових злочинів до його затримання. Фінансова підтримка сприяла б збільшенню штату кваліфікованих спеціалістів і модернізуванню обладнання для швидшого опрацювання справ.

Інноваційні криміналістичні технології (автоматизовані системи аналізу доказів та інструменти ШІ) допомагають значно зменшити кількість судових помилок. Наприклад, ідентифікація підозрюваних за допомогою ДНК-тестів і аналізу цифрових доказів є набагато точнішою порівняно з традиційними методами. Проте, якщо правоохоронні органи не можуть застосовувати такі інструменти через обмеженість фінансування, це підвищує ризик винесення несправедливих вироків або довготривалого судового процесу. Як наслідок, невинних людей можуть засудити, тоді як справжні винуватці уникнуть відповідальності.

Недостатня кількість сучасних технологій також може вплинути на здатність правильно інтерпретувати й опрацьовувати докази. За відсутності якісних технічних пристроїв

і засобів можливі помилки під час збирання та зберігання доказів, що унеможлиблює їх використання в суді. У деяких випадках це може спричинити втрату цінної інформації, яка є ключовою для розкриття злочину.

Кіберзлочинність є однією з найшвидше зростаючих загроз сучасного світу. Хакерські атаки, крадіжки персональних даних та інші злочини у віртуальному просторі потребують застосування спеціалізованих технологій для їх розслідування. Недостатність фінансування в цій галузі може призвести до нездатності правоохоронних органів адекватно реагувати на нові форми злочинної діяльності.

Для розслідування кіберзлочинів потрібні високотехнологічні інструменти для відстеження мережових слідів, дешифрування даних, аналізу злову та моніторингу кіберзагроз. Без належної підтримки криміналістичні підрозділи не можуть ефективно реагувати на ці загрози. Як наслідок, кіберзлочинці залишаються непокараними, а компанії та громадяни стають вразливими перед новими формами шахрайства й атак.

Недофінансування криміналістики може становити серйозну загрозу для національної безпеки. Сучасні злочинці часто є учасниками більш складних мереж організованої злочинності або тероризму. У таких випадках розслідування потребує не лише висококваліфікованих фахівців, а й використання новітніх технологій для збирання та аналізу інформації. Криміналістика в боротьбі з тероризмом покладається на інструменти,

що допомагають розпізнавати вибухові речовини, аналізувати електронну комунікацію та ідентифікувати осіб за допомогою біометричних даних. Однак обмежене фінансування заважає створенню таких можливостей, що підвищує ризик терористичних актів.

Боротьба зі злочинністю у глобалізованому світі потребує тісної співпраці між країнами. Сучасні злочини часто мають міжнародний характер — торгівля людьми, незаконний обіг наркотиків, відмивання грошей і кіберзлочинність нерідко охоплюють кілька країн. Для ефективного розслідування таких справ правоохоронні органи мають застосовувати однакові або сумісні технологічні стандарти.

У багатьох країнах світу криміналістичні лабораторії та поліція активно впроваджують інновації. Якщо держава не здатна підтримувати свої правоохоронні органи на відповідному технологічному рівні через брак фінансування, вона ризикує відстати від світових стандартів у сфері правосуддя. Це не лише ускладнює міжнародну співпрацю у боротьбі зі злочинністю, а й робить країну більш уразливою до нових видів загроз — кіберзлочинності і/або тероризму.

Якщо певна країна не має достатнього фінансування для розвитку сучасних криміналістичних технологій, це ускладнює її співпрацю з іншими державами й міжнародними організаціями. Наприклад, система спільного користування базами даних ДНК або цифрових доказів потребує однакових технічних стандартів і ре-

сурсів для підтримки цих процесів. Відсутність доступу до таких технологій послаблює здатність країни діяти на рівні з іншими у боротьбі зі світовими злочинними мережами.

Хоча інвестиції в новітні технології можуть здатися значними на початковому етапі, вони допомагають зекономити у довгостроковій перспективі. Сучасні технології дають змогу зменшити час на розслідування, знижують кількість помилок і сприяють більш точному та швидкому правосуддю. Недостатнє фінансування і, відповідно, застосування застарілих методів може призвести до збільшення витрат через необхідність повторних розслідувань, виправлення помилкових вироків або подовження термінів судових процесів.

Відсутність сучасних інструментів і ресурсів знижує мотивацію працівників криміналістичних відділів і поліції. Фахівці можуть почуватися безпорадними або демотивованими, коли не мають доступу до новітніх технологій, які могли б значно покращити їхню роботу. Окрім того, без належної підтримки та фінансування для навчання нових технологій фахівці можуть утратити конкурентоспроможність на світовому ринку праці й у міжнародній взаємодії.

Недостатність фінансування державою інноваційних і дієвих вітчизняних розробок у сфері криміналістики робить правоохоронну систему України залежною від інших країн у сфері навчання, використання, запровадження й оновлення новітніх технологій.

Новітні технології (зокрема, системи відеоспостереження з аналітикою на основі ШІ або інструменти для кіберрозслідувань) допомагають не лише розкривати злочини, а й запобігати їм. Наприклад, аналіз значних обсягів даних може допомогти виявити патерни злочинної поведінки, що дає змогу вчасно втрутитися та запобігти злочинам. Без належного фінансування ці інструменти залишаються недоступними, а правоохоронні органи втрачають можливість діяти активно, ініціативно й на випередження.

Недостатнє фінансування криміналістики має негативні наслідки для довіри громадян до правоохоронних органів і системи правосуддя загалом. Коли розслідування затягуються, злочинці залишаються на свободі або суди помилково засуджують невинних людей, це підриває віру у здатність держави забезпечити правопорядок. Громадяни починають сумніватися у справедливості судової системи, що може призвести до соціальної напруженості, зниження поваги до закону, а також відмови в інвестиціях.

Окрім того, суспільство стає вразливішим до злочинності, якщо правоохоронні органи не мають належних ресурсів для боротьби з новими загрозами. Відсутність результатів у розслідуванні гучних злочинів може створювати відчуття безкарності серед злочинців і спричиняти страх серед населення.

Отже, недостатність фінансування для запровадження новітніх технологій у криміналістиці має серйозні наслідки для ефективності розслідувань, справедливості правосуддя та безпеки суспільства. Для того щоб підтримувати високий рівень криміналістичних досліджень, необхідні значні інвестиції в обладнання, навчання персоналу, розвиток інфраструктури, залучення міжнародної допомоги й перерозподіл фінансування. Лише застосування всіх цих заходів разом здатне забезпечити швидке й точне розслідування злочинів, запобігти несправедливим вирокам і зробити систему правосуддя більш надійною та ефективною.